

RAZSTAVA »ALPSKA DEŽELA SLOVENIJA« V NEMŠKEM MARBURGU

SLOVENIJA SE PREDSTAVLJA Z GORAMI

V navzočnosti uglednih predstavnikov mestnih in hesenskih deželnih oblasti in vidnih zastopnikov Republike Slovenije ter številnih planincev in meščanov, tudi domačega pevskega zbora, je bila 4. decembra 1996 v Marburgu ob Lahni po slovesnih uvodnih nagovorih odprta razstava Alpska dežela Slovenija/Alpenland Slovenia. Z njo želi naša mlada država seznaniti zamejsko planinsko javnost z naravnimi lepotami gorate Slovenije, predvsem pa s krepkim, zdravim utripom naše planinske organizacije, ki ima za seboj že dobro stoletje delovanja, ponašamo pa se lahko upravičeno tudi z nekaj vidnimi pionirji alpinizma, ki so zvesto obiskovali gore že mnogo poprej. Razstava je nastala ob stoti obletnici ustanovitve SPD v Mariboru in je doslej v vsakič adaptirani obliki obiskala Dunaj, Bern, München in Berlin.

V imenu PZS je navzoče v nemškem jeziku takole pozdravil **Franc Vogelink**:

»Dovolite mi, da v imenu predsednika Planinske zveze Slovenije **Andreja Brvarja**, ki je odsoten zaradi bolezni, spregovorim nekaj besed.

Alpe in njim sorodna gorovja so se izoblikovala pred mnogimi milijoni let; človek se je v njih naselil pred mnogimi tisočletji. Pred približno poldrugim tisočletjem so se v času preseljevanja ljudstev v jugovzhodne Alpe naselila slovanska plemena, predniki Slovencev. Gore na prehodu v odprto Panonijo so jim poleg nujno potrebnih materialnih virov za preživljanje pomenile zatočišče v primeru ogroženosti, domnevati pa smemo, da so bili dovtetni tudi za njihovo mogočnost in lepoto, da so se gotovo tudi zaradi tega trajno navezali na to ozemlje in skozi stoletja kljubovali hudim zgodovinskim preizkušnjam, preden je nad njimi razširil svoja krila avstrijski orel in tudi potem.

Prvi vidni plamen narodne zavesti je zanetil Napoleon, ko je s svojimi bojnimi pohodi pretresal zatohlo Evropo in so se mu zasedene dežele postavljale v bran. Ko so se ga za vselej otresele, so vladarji sicer obnovili konservativne absolutistične režime, toda pomladi narodov niso mogli zatreti. Narodostna ideja je neustavljivo zorela pri vseh nesvobodnih narodih, tudi pri Slovencih, po letu 1848 pa se je že izoblikovala odločna politična zahteva po zedinjeni Sloveniji, ki jo je tuja oblast razkosala na več dežel, tako da so bili venomer v podrejenem položaju. Dvajset let pozneje, po padcu absolutizma, so jo Slovenci javno izpovedovali v časopisih in na množičnih javnih zborovanjih. Šele po prvi svetovni vojni, ko so na fronti na slovenskem ozemlju, v Posočju, izkpravili desettisoči Slovencev in se je morja končala z razsulom habsburške monarhije, so se Slovenci vključili v državo južnih Slovanov, najprej v kraljevino, po drugi svetovni vojni pa v republiko, ki ni vzdržala zahtev po federalizaciji in demokratizaciji. Slovenci so se pred petimi leti izrekli za osamosvojitvev.

Teh zgodovinskih dejstev se moramo zavedati tudi, če govorimo o navidez tako nepolitičnem društvu, kakor je Slovensko planinsko društvo. Najprej moramo omeniti, pravzaprav poudariti, da je za slovensko gornišvo pomemben mejnik že davno leto 1778, ko so trije vodniki iz Bohinja prvič pripeljali na vrh Triglava **Lovrenca Willomitzerja** in so se Slovenci že pred prvim pristopom na Mont Blanc uvrstili med svetovne pionirje gornišva. Dve desetletji pozneje, na začetku 19. stoletja, se je **Valentin Stanič** drzno povzpnel na nekatere vrhove v Vzhodnih Alpah (Grossglockner, Watzmann) in ga svetovna zgodovina gornišva šteje za enega izmed pionirjev alpinizma.

Pred 125 leti je avstrijska oblast zatrla prvi poskus, da bi v Sloveniji ustanovili planinsko društvo. Ideja je morala počakati še dvajset let, da so jo uresničili. In ker so podružnice nastajale v vseh večjih krajih, kjer so živeli Slovenci, je Slovensko planinsko društvo postalo prva vseslovenska organizacija, ki je niso utesnjevale deželne političnouppravne meje.

Do drugega razmaha gornišva je prišlo po prvi svetovni vojni, čeprav je bilo slovensko ozemlje, ki je pripadlo Jugoslaviji, boleče skrceno in so Slovenci izgubili tri mesta, tri pomembna kulturna žarišča: Celovec, Gorico in Trst. Tretjič pa se je slovensko gornišvo razmahnilo, postalo zares množično, po drugi svetovni vojni.

Medtem ko so se slovenski alpinisti po prvi svetovni vojni uveljavili v severnih stenah svojih gorā kot enakovredni tekmeči alpinistov iz sosednjih držav in jih celo prehiteli, so si kmalu po drugi svetovni vojni začeli nabirati izkušnje v Zahodnih Alpah, kjer so v nekaj desetletjih ponovili vse najbolj zahtevne smeri. Leta 1960 so se že prvič odpravili v Himalajo. Leta 1975 so se čez južno steno povzpeli na prvi osemtisočak, Makalu, natančno dvajset let pozneje, 1995, pa so, potem ko jih je gora petkrat zavrnila, stali na vrhu Anapurne in se uvrstili med redke narode, ki se ponašajo z vsemi štirinajstimi osemtisočaki. Skoraj ne bi bilo potrebno omeniti, da so slovenskim alpinistom dobro znana tudi druga velika gorovja na vseh celinah, kjer so si izbrali najvišje vrhove in najbolj razvpite stene, od Alaske in Grenlandije do Patagonije, od *Pamira in Altaja do Nove Gvineje in Nove Zelandije*.

Vsi ti uspehi dobijo trajen pomen šele potem, ko se preobrazijo v kulturne vrednote, potem ko jih nadarjeni pisci pregnetejo v literarna besedila, ko jih fotografi in snemalci dokumentirajo z mojstrskimi posnetki, filmi ali video zapisi. V dveh stoletjih so naši slikarji ustvarili nepregledno število upodobitev gorā, skladatelji pa so uglasbili prenekatero pesem. Natančnejši pregled te bogate zakladnice slovenske gorniške kulture bi terjal mnogo časa. Samo omenim naj, da je v Sloveniji zelo dejaven širok krog gornikov, ki so se uveljavili kot publicisti, prevajalci, fotografi, filmarji — bodisi da se sami udeležujejo odprav in trekingov ali pa, potem ko so si nabrali potrebne izkušnje, pozorno spremljajo dejavnost gornikov po vsem svetu. Mnogo je tudi uveljav-

ljenih gornikov, ki svoje znanje prenašajo na mlajše generacije ter jih pripravljajo na izzive, ki jih bo prinesel jutrišnji dan.

Vsak razgledan gornik se zaveda, da je tako mnogotero dejavnost in tako bogato zgodovino gorništvu težko nazorno predstaviti v omejenem prostoru tudi s preiščeno izbranimi eksponati, vendar sem prepričan, da gradivo, ki je uvrščeno v pričujočo razstavo, pregledno prikazuje prikupno deželo na južnem obrobju Alp, da zajema celih sto let neorganiziranega slovenskega gorništvu in še nadaljnjih sto let dejavnosti Slovenskega planinskega društva, ki se je izredno široko razmahnila in ujela korak z vodilnimi gorniški deželami v svetu.

Vsi, ki živimo za gore in z gorami, smo nedvomno dovzetni za tiho govorico brezhibno razvrščenih predmetov, ki so jih ustvarili gorniki — bodisi sedanji ali pa vidni predstavniki prejšnjih rodov. Če vam bo razstava segla do srca, bo dosegla svoj namen: zblíževati gornike vseh dežel in jih s trdnim prijateljstvom povezati v eno veliko družino.

Že naslednje jutro, 5. decembra, je v tamkajšnjem dnevniku Oberhessische Presse izšel prvi odmev te prireditve, ki pogloblja prijateljske vezi med Mariborom in Marburgom in jih širi na vso Slovenijo. Tole je napisano v članku z naslovom »Stare dilce in zgodovinske fotografije prikazujejo alpsko deželo Slovenijo« in podnaslovom »Sinoči je bila v marburškem rotovžu odprta razstava, ki prikazuje alpsko deželo Slovenijo«:

»V jeseni 1993 so v prijateljskem mestu Mariboru odprli razstavo, ki jo je pripravil mariborski Pokrajinski arhiv in je po posredovanju Hessensko-slovenske družbe, potem ko je gostovala v nekaj drugih mestih, prišla zdaj tudi v Marburg.

Na tabelah in velikih fotografijah ter z nazornimi eksponati je prikazan razvoj SPD, ki deluje že več kot sto let. Barvne fotografije pa upodabljajo tudi lepoto slovenskih Alp.

Maribor leži ob znožju slovenskih Predalp. Tik nad prijateljskim mestom se 10 kilometrov daleč od njega dviguje gora »Pohorje«. Tam prirejajo vsako leto mednarodne smučarske tekme za »Zlato lisico«.

Razstava, ki si jo lahko ogledamo v zgornji dvorani marburškega rotovža, pa odpira tudi vpogled v otroška

leta smučanja. Star par slovenskih lesenih smučí je prislonjen k zgodovinski fotografiji, na kateri je upodobljen Slovenec na krpljah. »S podobnimi dilcami sem se smučal v mladih letih,« je pojasnil vladni uslužbenec **Franc Poznič** iz slovenske prestolnice Ljubljane, ki je skrbel za postavitvev razstave.

S fotografijami je dokumentirana tudi gradnja prvih slovenskih planinskih koč, ki jih je postavljalo SPD že ob koncu 19. stoletja.

Na neki prav tako zgodovinski fotografiji vidimo štiri planince, člane »Kluba piparjev«. Kaže, da je bilo kajenje pípe pri mnogih Slovencih v začetku tega stoletja tesno povezano s hojo v gore.

V zadnjih letih narašča število turistov, ki preživljajo svoj poletni in zimski dopust v slovenskih gorah. »K nam prihajajo predvsem obiskovalci iz Avstrije in Nemčije, pa tudi iz Rusije,« poroča Franc Poznič.

Odprtja razstave sta se sinoči udeležila tudi mariborski podžupan **dr. Peter Pavel Klasinc** in **Slavica Tovšak**, podravnateljica Pokrajinskega arhiva Maribor.

Manfred Hitzeroth«

Pod naslovom »Razstava v Rotovžu nas seznanja z naravo v 'Alpski deželi Sloveniji'« pa piše v časopisu Hinterländer Anzeiger z dne 6. decembra 1996 tole:

»Potujoča razstava o 'Alpski deželi Sloveniji' je od srede postavljena na ogled v Zgodovinski dvorani marburškega rotovža.

Kakor poprej na Dunaju, v Münchnu, Berlinu in Bernu odpira razstava tudi tokrat vpogled v deželo Slovenijo in zgodovino tamkajšnjega planinskega društva. Priključene so tudi informacije o turističnih ponudbah, kakor npr. o hoji v gore, plezanju, smučanju in še o marsičem.

Razstava je nastala 1993. leta ob 100-letnici SPD v Pokrajinskem arhivu Maribor. Ob odprtju so bili poudarjeni prisrčni stiki med prijateljskima mestoma Mariborom in Marburgom: župan **Dietrich Möllner** je označil to prijateljstvo, ki obstaja od leta 1969, za tako trdno, da ga ne more nič razdreti.

Prof. Slavica Tovšak iz Pokrajinskega arhiva Maribor je številnim navzočim gostom prikazala razstavo in med drugim pojasnila, da izvirajo razstavljeni dokumenti večidel iz Pokrajinskega arhiva ali pa jih je dala na razpolago PZS v Ljubljani. Zastopnik PZS Franc Vogelnik je opozoril zlasti na pomen zgodovinskega in političnega razvoja Slovenije, ki ga je vsekakor treba upoštevati, ko govorimo o »navidez nepolitičnem društvu, kakor je SPD«. Začetek in konec odprtja je popestril moški pevski zbor iz Ockershausna. Posrečeno in z ljubeznijo podrobno pripravljeno razstavo, ki prikazuje čudovito stran slovenske dežele, si lahko ogledamo še do 22. decembra.«

Ob članku je objavljena fotografija, na kateri pred sliko bloškega smučarja z razstave stojijo mariborski podžupan dr. Peter Pavel Klasinc, Franc Vogelnik, Slavica Tovšak, veleposlanik Slovenije v Nemčiji **Boris Frlc** in marburški župan Dietrich Möllner.

Telefon na Zavižanu

Zaradi prijaznosti Hrvaške pošte in telekomunikacij so podaljšali telefonski kabel z velebitske Plješivice do planinskega doma na Zavižanu. Tako so v tej planinski koči postavili telefonsko govorilnico, nova telefonska številka planinskega doma pa je 053/851-200. Da bi lahko uporabili ta telefon, ki je v najvišje ležeči planinski koči na Hrvaškem, je treba imeti le telefonsko kartico.

Mimogrede naj omenimo, da je bil v tej koči, ki je na nadmorski višini 1594 metrov, pred nekaj več kot dvema letoma sestanek med delegacijama Planinske zveze Slovenije in Hrvaške planinske zveze.

Ante Starčević